

ผลการใช้นิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1
The Effect of Using Story to Enhance Life Skills of Young Children Lamphang
Primary Education Service Area Office1

วิไลวรรณ กลิ่นถาวร^{1*}
Wilaiwan Klintavorn^{1*}

สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง , melody_pinkpink@hotmail.com
(Early Childhood Education Program, Faculty of Education, Lamphang Rajabhat University)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้นิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิงอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ของโรงเรียนบ้านปงสนุก อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง จำนวน 41 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ นิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยจำนวน 17 เล่ม และแบบวัดทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีทั้งหมด 2 สถานการณ์ ประกอบด้วยสถานการณ์ที่ 1 ประเมินทักษะชีวิต ด้านการรับผิดชอบต่อและและด้านการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สถานการณ์ที่ 2 ประเมินทักษะชีวิต ด้านการคิดวิเคราะห์และด้านการแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในงานวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) ผลการวิจัยพบว่า ทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านปงสนุกหลังการเล่านิทานส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนการเล่านิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยเท่ากับ 0.85 หลังการเล่านิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยเท่ากับ 1.80 โดยแยกเป็นรายด้าน ดังนี้ ด้านความรับผิดชอบต่อ มีคะแนนเฉลี่ยด้านความรับผิดชอบต่อก่อนการเล่านิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยเท่ากับ 1.08 หลังการเล่านิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.80 ด้านการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น มีคะแนนเฉลี่ยด้านการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่นก่อนการเล่านิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยเท่ากับ 0.80 หลังการเล่านิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.72 ด้านการคิดวิเคราะห์ มีคะแนนเฉลี่ยด้านการคิดวิเคราะห์ก่อนการเล่านิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยเท่ากับ 0.71 หลังการเล่านิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.53 ด้านการแก้ปัญหา มีคะแนนเฉลี่ยด้านการแก้ปัญหาก่อนการเล่านิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยเท่ากับ 0.82 หลังการเล่านิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.76

คำสำคัญ: นิทาน การส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย

ABSTRACT

The purpose of this study was to study the effect of using story to enhance life skills of early childhood students in schools of the primary educational service area 1, Lampang province. This research was a quasi-experiment design. The sample with the purposive sampling were 41 boy and girl students at kindergarten grade 2, aged 5-6 who were studying in the second semester academic year 2017 at Pongsanook school. The instruments were 17 story books enhancing life skills of early childhood students and the 2 situations of life skills test which were consisted of 1) the assessment of students' responsibility and building a good relationship with others 2) the assessment of students' analytical thinking skills and solving problems that the researcher made. The data were analyzed by mean and standard deviation. The findings of the research were as follows: The life skills of the students after taking the activity achieved at higher level. Before the activity, the mean was at 0.85 and after it was at 1.80 as in details below ; The responsibility, the mean before the activity was at 1.08 and after it was at 1.80. The building a good relationship with others, the mean before the activity was at 0.80 and after it was at 1.72. The students' analytical thinking skill, the mean before the activity was at 0.71 and after it was at 1.53. The students' solving problems, the mean before the activity was at 0.82 and after it was at 1.76.

KEYWORDS: Story, Enhancing life skills of early childhood students

** Corresponding author, E-mail: melody_pinkpink@hotmail.com โทร. 0 649455935*

Received: 31 March 2020 / Revised: 18 May 2020 / Accepted: 22 June 2020/ Published online: 30 December 2020

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความสุขและเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ปัจจุบันเด็กปฐมวัยตกอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ตึงเครียดที่มีผลกระทบที่เป็นปัญหา การพัฒนาเด็กจึงมีความจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กเพื่อให้สามารถเผชิญกับปัญหารอบตัว และภูมิคุ้มกันเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญต่อเด็กปฐมวัยในอนาคตได้ การส่งเสริมทักษะชีวิตจึงมีความสำคัญซึ่งเป็นทักษะที่ทำให้สามารถจัดการปัญหาในด้านใดด้านหนึ่งของตัวเองได้เพื่อให้สามารถอยู่รอดได้อย่างมีความสุขในสภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคต การพัฒนาทักษะชีวิตเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นเด็กได้มีส่วนร่วมในการค้นพบความรู้หรือสร้างความรู้ด้วยตัวเอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดทักษะชีวิตในด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หากเด็กได้เสริมสร้างสัมพันธภาพและใช้ทักษะการสื่อสาร ได้ฝึกการจัดการอารมณ์และความเครียดของตนเองได้ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นทำให้เข้าใจผู้อื่นนำไปสู่การยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น รู้จักไตร่ตรองทำความเข้าใจและตรวจสอบตนเองทำให้เข้าใจตนเองและเห็นใจผู้อื่น ได้แสดงออก

ด้านความคิด การพูดและการทำงานที่มีความสำเร็จ เกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าตนเองนำไปสู่ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคม (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550) ทักษะชีวิตจึงเป็นลักษณะและความสามารถพื้นฐานในการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกและความรู้สึกนึกคิดภายในของตนได้อย่างเหมาะสม จนทำให้เด็กสามารถดำเนินชีวิตในสภาพแวดล้อมนั้นได้อย่างราบรื่น มีความสุขและสันติ ดังนั้นทักษะชีวิตจึงเป็นความสามารถ ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมที่ส่งผลให้คนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมรอบตัว สามารถควบคุมและจัดการสถานการณ์ที่ตนกำลังเผชิญอยู่ได้ (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541) ซึ่งสอดคล้องกับ จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ (2556) ที่กล่าวไว้ว่า การที่เด็กจะเติบโตอย่างมีอิสระได้ จำเป็นต้องจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้เด็กสามารถดูแลตนเอง พึ่งพาตนเองได้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงรู้เท่าทันเหตุการณ์ในสังคม ทักษะชีวิตที่จำเป็นต้องพัฒนาให้แก่เด็กปฐมวัยมี 17 ทักษะ ประกอบด้วย การช่วยเหลือตนเอง และบุคคลอื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น การวางแผนในการทำงาน การแก้ปัญหาต่างๆ การสื่อสารความคิดของตนเองให้บุคคลอื่นเข้าใจ มารยาทในการรับประทานอาหาร การปฏิบัติให้เหมาะสมในที่สาธารณะ การตัดสินใจโดยใช้เหตุผลตามวัย การบอกเวลา การดูแลสุขภาพของตนเอง การจัดการความเครียด การแต่งตัวได้ด้วยตนเอง การอ่านสัญลักษณ์ในชุมชน การใช้โทรศัพท์ การเดินทางด้วยยานพาหนะ การซื้อของและการใช้เงิน ดังนั้นการพัฒนาทักษะชีวิตให้แก่เด็กปฐมวัยนั้นควรจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มผ่านกิจกรรมรูปแบบต่างๆ ได้ลงมือปฏิบัติ ได้ร่วมคิดอภิปรายแสดงความคิดเห็น ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ร่วมกัน ได้สะท้อนความรู้สึกนึกคิด มุมมอง เชื่อมโยงวิถีชีวิตของตนเอง เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และปรับใช้กับชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) นโยบายในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ก็มุ่งสร้างคนไทยยุคใหม่ ให้มีความรู้ความดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข นักเรียนพันธุ์ใหม่ต้องเป็นผู้ที่มีทักษะที่เรียกว่า “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” 3 ด้าน ได้แก่ ด้านทักษะชีวิตและการทำงาน ด้านทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (วิจารณ์ พานิช, 2555) รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกับคนจากวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่หลากหลายได้พร้อมก้าวสู่โลกแห่งศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมั่นใจ และเป็นไปตามปฏิญญาว่าด้วยการจัดการศึกษาของ UNESCO ที่กล่าวว่า “เรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุขทั้งการดำเนินชีวิตในการเรียน ครอบครัว สังคมและการทำงาน” (Learning to with the others) ดังนั้น การจัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัยจึงมีความจำเป็น และสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างรากฐานที่มั่นคงเพื่อให้เด็กเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ประเทศจะก้าวหน้าได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการวางรากฐานให้แก่บุคลากรในประเทศตั้งแต่ปฐมวัย (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นมีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งครูเป็นผู้ที่มีบทบาทเนื่องจากทักษะชีวิตนั้นสามารถสอดแทรกให้อยู่ในทุกกิจกรรมในการส่งเสริมให้เด็กปฐมวัย รวมถึงนิทานมีคุณค่าต่อเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก นิทานช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษา ความคิดและจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ฝึกให้เด็กมีความกล้าที่จะแสดงออกเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินมีสมาธิเป็นผู้รู้จักฟัง มีสัมพันธอันดีกับบุคคลรอบข้างเป็นตัวกระตุ้นนำให้เด็กมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสังคมมีพฤติกรรมและเป็นที่ยอมรับอันจะนำมาซึ่งความสุขในการดำเนินชีวิต (จิราพร ปันทอง, 2550) นอกจากนี้ สมศักดิ์ ปริพฺรณะ (2542) ได้กล่าวว่านิทานเป็นสิ่งที่หนึ่งทั้งนี้เพราะเด็กปฐมวัยชอบฟังนิทานเพราะการฟังนิทานให้ความสนุกสนาน ตอบสนองความต้องการของเด็กไม่ว่าจะเป็นความอยากรู้ อยากเห็น การยอมรับ ส่งเสริมความคิด ความเข้าใจ และการรับรู้ให้กับเด็ก และกุลยา ตันติผลาชีวะ (2541) กล่าวว่าเมื่อการฟังนิทานเป็นสิ่งที่เด็กชอบเด็กจึงเกิดการเรียนรู้ได้ดี สามารถจดจำ กล้าแสดงออก และมีแรงจูงใจที่จะเปิดรับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ครูจึงสามารถสอดแทรกสิ่งที่ต้องการสอน

เด็กหรือเนื้อหาความรู้ต่างๆ ให้กับเด็กตามจุดประสงค์ที่ครูต้องการได้ ซึ่งทำให้เด็กสามารถจำได้ดีและสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ได้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้ระบุถึงความสำคัญของนิทานว่า นิทานเป็นสิ่งที่สำคัญต่อชีวิตทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เพราะนอกจากนิทานจะช่วยให้เด็กๆ มีความสนุกสนานหรรษาแล้ว ยังเป็นโลกแห่งจินตนาการที่สมบูรณ์แบบที่คอยช่วยถักทอสายใยความรักความฝัน สานสัมพันธ์อันอบอุ่น ความละมุนละไมในกลุ่มสมาชิกของครอบครัว อีกทั้งนิทานยังให้แง่คิดคติสอนใจ และปรัชญาชีวิตอันล้ำลึกแก่เด็ก นิทานมีความสำคัญต่อการพัฒนาการของเด็ก ดังนี้

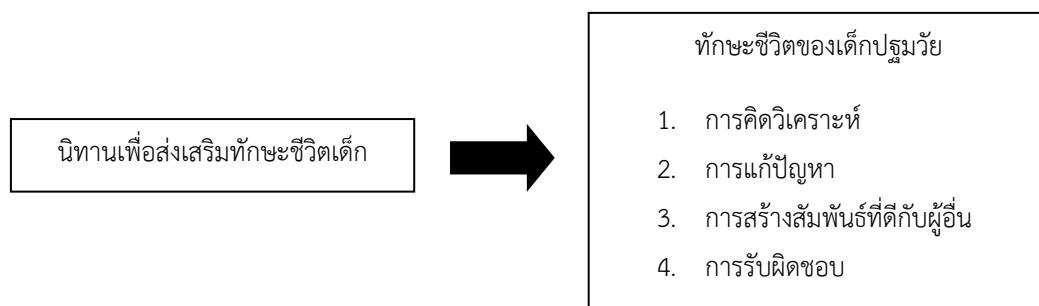
1. ช่วยพัฒนาเด็กทางด้านลักษณะชีวิต เด็กได้เรียนรู้ถึงลักษณะชีวิตที่ดีผ่านนิทาน ที่ปรารถนาให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดี เช่น มีคุณธรรมจริยธรรม มีความกล้าหาญ มีความยุติธรรม
2. การพัฒนาเด็กด้านบุคลิกภาพ บุคลิกภาพเป็นองค์ประกอบที่มีอยู่มากในนิทาน ซึ่งเด็กจะได้รับรู้ถึงบุคลิกภาพที่ดีที่จะช่วยให้อยู่ในสังคมได้อย่างดี เช่น ความเชื่อมั่น การรักษาดิน ความสุภาพอ่อนน้อม ความมีมารยาทที่ดี ความเป็นผู้นำ
3. การพัฒนาเด็กด้านความรู้และสติปัญญา
4. การพัฒนาเด็กในด้านทักษะและความสามารถ
5. การพัฒนาเด็กในด้านสุขภาพ นิทานเป็นกระบวนการหนึ่งที่กำหนดบทบาท ในด้านสุขภาพให้เกิดแก่เด็ก เพราะเมื่อเด็กได้อ่านหรือฟังนิทานแล้วจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ในการที่จะรักษาสุขภาพกายและสุขภาพจิตของตน

นอกจากนี้ บวร งามศิริอุดม(2554) ได้กล่าวถึงความสำคัญที่ได้จากการเล่านิทานว่า

1. ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
2. ให้รู้จักคำเรียกชื่อสิ่งของต่างๆ จากรูปภาพในนิทาน
3. เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก พัฒนาความคิด จินตนาการ
4. ให้ความรู้สึกที่ดีต่อเด็ก
5. มีความตลกขบขันให้มีความสุข สนุกสนาน ช่วยแก้ปัญหาให้กับตัวเด็ก เมื่อเปรียบเทียบกับตัวละคร

จากปัญหาและความสำคัญของทักษะชีวิตและนิทานดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนานิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตทั้ง 4 ด้าน ทั้งด้านการแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และการรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยในจังหวัดลำปาง เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการนำนิทานเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยที่ได้จากงานวิจัยไปใช้ในการเล่านิทานให้กับเด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กมีทักษะชีวิตที่ดีขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลการใช้นิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กปฐมวัยชาย-หญิงอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ของโรงเรียนบ้านปงสนุก อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
2. ทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการจัดการที่เหมาะสมกับตนเอง และสิ่งแวดล้อม รู้จักตัดสินใจ แก้ไขปัญหาต่างๆและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาทักษะชีวิต 4 ด้าน ดังนี้

การคิดวิเคราะห์ หมายถึง พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกโดยการจำแนกแยกแยะองค์ประกอบต่างๆของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การแยกแยะความเหมือนความแตกต่างของสิ่งนั้นๆ และการคิดหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น

การแก้ปัญหา หมายถึง พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกโดยการแก้ปัญหาวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อจำนวนคน การแก้ไขปัญหาการการหวาดกลัวตามหาทดแทน การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการรักษาสีสิ่งแวดล้อม

การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกโดยการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและ การช่วยเหลือผู้อื่น

การรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกโดยการปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองได้รับมอบหมายจนสำเร็จ การใช้ของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์อย่างทะนุถนอม และการเก็บของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์ไว้ที่เดิมหลังทำกิจกรรมเสร็จ

3. นิทานเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย หมายถึง เรื่องราวใช้วาจาหรือเล่าโดยแสดงภาพประกอบ ที่ครูปฐมวัยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง จำนวน 9 คน ระดมสมองในการแตงนิทาน และนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัยช่วยกันวาด

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้หนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย
2. เด็กปฐมวัยได้รับการส่งเสริมทักษะชีวิตโดยใช้หนังสือนิทาน
3. ครูปฐมวัยได้แนวทางในการจัดกิจกรรมการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตให้แก่เด็กปฐมวัย และเป็นแนวทางให้แก่สถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตให้แก่เด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร และตัวอย่างวิจัย

ประชากรเป็นเด็กปฐมวัยชาย-หญิงอายุระหว่าง 5 - 6 ปีที่กำลังศึกษาระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1

กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยชาย-หญิงอายุระหว่าง 5 - 6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ของโรงเรียนบ้านปงสนุก อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 41 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือวิจัย

1. นิทานเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย
2. แบบวัดทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. การสร้างนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย

1.1 วิเคราะห์องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย ผู้ให้ข้อมูลคือครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1.1.1 วิเคราะห์ สังเคราะห์ ความรู้ที่เกี่ยวข้องและความรู้ที่จำเป็นสำหรับการส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย จากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเว็บไซต์ต่างๆ

1.1.2 ดำเนินการเชิญครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 มาร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อถอดบทเรียนการส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย ซึ่งได้เชิญครูจากโรงเรียนต่างๆ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง จำนวน 9 คน

1.1.3 นำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มาสังเคราะห์ประมวลจัดทำความรู้ที่เหมาะสมเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย และดำเนินการร่างนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย

1.2 สร้างนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยโดยนำประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและมากที่สุดและจากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์เป็นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย

1.3 พัฒนานิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยเพื่อให้ได้นิทานที่มีความเหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จึงดำเนินการพัฒนารูปแบบดังนี้

1.3.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

1.3.2 จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ กับครู และแก้ไข ปรับปรุง ตามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) จึงได้นิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย

- 1.4 การใช้นิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย

1.4.1 ทดลองใช้นิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และความสมัครใจของโรงเรียนที่เข้าร่วมวิจัย ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 1 โรงเรียน

1.4.2 ประเมินผลการใช้นิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยโดยการสอบถาม กลุ่มตัวอย่างของครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมทดลอง

- 1.5 วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการใช้นิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย

- 1.6 จัดทำคู่มือการใช้นิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย

2. การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรปฐมวัยพุทธศักราช 2546 และ หลักสูตรปฐมวัยพุทธศักราช 2560

2.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานทักษะชีวิตและการสร้างแบบวัดทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย

2.3 สร้างแบบวัดทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยโดยสร้างสถานการณ์และทำการสังเกตทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยโดยมุ่งวัดทักษะชีวิต 4 ด้าน คือ

การคิดวิเคราะห์ หมายถึง พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกโดยการจำแนกแยกแยะองค์ประกอบต่างๆของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การแยกแยะความเหมือนความแตกต่างของสิ่งนั้นๆ และการคิดหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น

การแก้ปัญหา หมายถึง พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกโดยการแก้ปัญหาวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อจำนวนคน การแก้ไขปัญหาการการหาวัสดุมาทดแทน การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการรักษาสีงแวดล้อม

การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกโดยการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและ การช่วยเหลือผู้อื่น

การรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกโดยการปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองได้รับมอบหมายจนสำเร็จ การใช้ของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์อย่างทะนุถนอม และการเก็บของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์ไว้ที่เดิมหลังทำกิจกรรมเสร็จ ซึ่งมีทั้งหมด 2 สถานการณ์ ดังต่อไปนี้

สถานการณ์ที่ 1 ประเมินทักษะชีวิต ด้านการรับผิดชอบ ด้านการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

สถานการณ์ที่ 2 ประเมินทักษะชีวิต ด้านการคิดวิเคราะห์ด้านการแก้ปัญหา

ลักษณะของแบบวัดทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย

แบบวัดทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยนี้เป็นแบบทดสอบที่จำลองสถานการณ์จริง แล้วสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัยแล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมด้านทักษะชีวิตมาวิเคราะห์ข้อมูล

เกณฑ์การประเมิน

เกณฑ์การให้คะแนนทักษะชีวิต มีดังนี้

2 หมายถึง แสดงพฤติกรรมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และการรับผิดชอบ

1 หมายถึง แสดงพฤติกรรมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และการรับผิดชอบได้โดยการกระตุ้น

0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และการรับผิดชอบ

2.4 นำแบบวัดทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับเนื้อหา นำคะแนนจากระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คนหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ถือว่าใช้ได้ ของบุญชม ศรีสะอาด (2553, หน้า 121) โดยจากการคำนวณได้ค่า ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อคำถาม

2.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบวัดทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.6 นำแบบวัดทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กอนุบาลปีที่ 2 อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ของโรงเรียนอนุบาลเกาะคา (น้ำตาลนเคราะห์)

2.7 จัดทำแบบวัดทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รูปแบบในการศึกษา

ดำเนินการศึกษาค้นคว้าแบบกึ่งทดลอง (Quasi –experimental Research) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวของ วสันต์ ทองไทย (2549, หน้า 29)

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

ก่อนการทดลอง	ทดลอง	หลังการทดลอง
T_1	X	T_2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

T_1	แทน	ทดสอบวัดทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง
X	แทน	การใช้ชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐาน
T_2	แทน	ทดสอบวัดทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง

2. วิธีดำเนินการทดลองมีขั้นตอนดังนี้

- 2.1 ผู้วิจัยดำเนินการวัดทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
- 2.2 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ตั้งแต่ เดือนกรกฎาคม 2560 ถึงเดือนกันยายน 2560 ทำการทดลองเป็นเวลา 7 สัปดาห์ๆ ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ วันละ 30 นาที
- 2.3 หลังการทดลองครบ 7 สัปดาห์ ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบวัดทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยโดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นชุดเดิม
- 2.4 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยและแบบวัดทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยโดยใช้สูตร IOC ของบุญชม ศรีสะอาด (2553, หน้า 121)
2. หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากคะแนนของแบบวัดทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านปงสนุก ก่อนและหลังที่ได้รับการเล่นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยโดยภาพรวม ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียด ดังตาราง 1

ตาราง 2 ผลการศึกษาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านปงสนุก ก่อนและหลังที่ได้รับการเล่นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยโดยภาพรวม

ทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย	ก่อน		หลัง	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
1. ด้านความรับผิดชอบ	1.08	0.59	1.80	0.33
2. ด้านการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น	0.80	0.50	1.72	0.44
3. ด้านการคิดวิเคราะห์	0.71	0.52	1.53	0.46
4. ด้านการแก้ปัญหา	0.82	0.55	1.76	0.41
รวม	0.85	0.54	1.70	0.41

จากตาราง 2 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยด้านความรับผิดชอบก่อนการเล่นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยเท่ากับ 1.08 และหลังการเล่นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นเท่ากับ 1.80 โดยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนการเล่นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยเท่ากับ 0.59 และหลังการเล่นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยเท่ากับ 0.33 ด้านการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่นก่อนการเล่นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.80 และหลังจากการเล่นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นเท่ากับ 1.72 โดยก่อนการเล่นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 และหลังจากการเล่นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.44 ด้านการคิดวิเคราะห์ก่อนการเล่นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.71 และหลังการเล่นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นเท่ากับ 1.53 โดยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนการเล่นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยเท่ากับ 0.52 และหลังการเล่นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 ด้านการแก้ปัญหาก่อนการเล่นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.82 และหลังการเล่นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นเท่ากับ 1.76 โดยก่อนการเล่นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 หลังการเล่นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 จากทั้งหมดเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยก่อนการเล่นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยในทุกด้านเท่ากับ 0.85 เมื่อได้รับการเล่นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยทำให้มีคะแนนสูงขึ้นเท่ากับ 1.70 โดยก่อนการเล่นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 และเมื่อได้รับการเล่นนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41

อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ผลการใช้นิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำปางเขต 1 พบว่า เด็กปฐมวัยมีทักษะชีวิตโดยรวมสูงขึ้น ผลเป็นเช่นนี้เนื่องจากว่าครูได้มาร่วมแลกเปลี่ยน ความรู้เพื่อออกแบบการเรียนการสอนส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย และนำมาแตงนิทานเป็นเนื้อหาที่เด็กเข้าใจง่าย นำมาปรับใช้ใน ชีวิตประจำวันของเด็กและใกล้เคียงบริบทที่เด็กอาศัยอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2541) กล่าวว่า นิทานเป็นสิ่งที่ เด็กชอบ เด็กจึงเกิดการเรียนรู้ได้ดีสามารถจดจำกล้าแสดงออกและมีแรงจูงใจที่จะเปิดรับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ครูจึง สามารถสอดแทรกสิ่งที่ต้องการสอนเด็กหรือเนื้อหาความรู้ต่างๆ ให้กับเด็กตามจุดประสงค์ที่ครูต้องการได้ ซึ่งทำให้เด็กสามารถ จำได้ดีและสามารถโยงประสบการณ์ได้ดี สอดคล้องกับเกริก ยุ้นพันธ์ (2539) กล่าวว่า การที่เด็กชอบสิ่งใด เด็กจะสนใจและ กระทำสิ่งนั้นได้นาน นิทานจึงช่วยสร้างสมาธิของเด็กได้ยาวนานขึ้นและเมื่อเด็กมีสมาธิยาวนานขึ้นก็จะรับรู้สิ่งต่างๆ ได้มากขึ้น ยิ่งถ้านิทานเหล่านั้นได้รับการเสริมสร้างให้น่าสนใจด้วยเทคนิคใหม่แล้วก็จะได้ผลในการสอนเด็กเหลือคณานับ และการเตรียม ความพร้อมให้เด็กมีทักษะสำคัญจึงเป็นความท้าทาย และเกริก ยุ้นพันธ์ (2543) ได้กล่าวถึงความสนใจนิทานของเด็กแต่ละช่วง วัยว่า เด็กในช่วงวัยแรกเกิด - 2 ขวบเป็นช่วงวัยที่สนใจเรื่องสั้น ช่วงวัย 2 - 4 ขวบ จะสนใจคำคล้องจอง ดังนั้นนิทานที่เหมาะสม กับช่วงวัยนี้จะเน้นการเล่นเสียงของคำ ในขณะที่เด็กในช่วงวัย 4 - 6 ขวบ ก็ยังมีความชอบนิทานเล่นคำ นิทานที่มีคำคล้องจอง มีคำซ้ำๆ ที่น่าฟัง นิทานกระตุ้นจินตนาการรวมถึงนิทานที่มีคำทายให้คิดแก้ปัญหา นอกจากนี้ครูควรพิจารณาเลือกนิทานที่มี เนื้อหาการดำเนินเรื่องราวไม่ซับซ้อนมีประเด็นที่สามารถนำมาตั้งเป็นคำถามให้เด็กๆ ได้ร่วมกันคิดหาวิธีการแก้ไข ซึ่งโดย ส่วนใหญ่นิทานที่มีประเด็นให้ตัวละครในนิทานได้แก้ปัญหาจะมีการดำเนินเรื่องโดยตัวละครจะหาวิธีแก้ปัญหาจนพบ ประเด็นปัญหาคลี่คลาย ประเด็นปัญหานั้นควรเป็นประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้จริงในชีวิตประจำวันในบริบทของการเรียนรู้ใน ระดับปฐมวัยซึ่งสอดคล้องกับวิเชียร เกษประทุม (2550) ได้กล่าวถึงความสำคัญของนิทานว่า นิทานให้ข้อคิดและคติเตือนใจ ช่วยปลูกฝังคุณธรรมต่างๆ ที่สังคมพึงประสงค์ให้แก่ผู้ฟังเช่น ให้ซื่อสัตย์ ให้เชื่อผู้ใหญ่ ให้พูดจาไพเราะอ่อนหวาน ให้มีความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ขยันขันแข็ง เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสายทิพย์ บำบัดภัย (2552) พบว่านิทานสามารถพัฒนา คุณลักษณะต่างๆ เช่น อิทธิพลของตัวแบบจากในนิทานมีผลต่อพฤติกรรมมารู้ด้านความมีวินัยและความเอื้อเฟื้อของเด็ก ปฐมวัย และนิทานเป็นสื่อที่มีความเหมาะสม ตรงกับความสนใจ และสามารถถ่ายทอดคุณธรรมให้ออกมาเป็นรูปธรรมได้ ซึ่ง สอดคล้องกับ Helen Bee (1975) ได้กล่าวว่าการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมในวัยนี้ยังอยู่ในระดับก่อนเกณฑ์ (Pre conventional Level) เด็กจะเข้าใจลักษณะของรูปธรรมมากกว่านามธรรม ดังนั้นนิทานจึงมีความเหมาะสม เพราะทำให้เด็กสามารถเข้าใจคุณธรรมชัดเจน นอกจากนี้นิทานยังสามารถใช้ปลูกฝังสิ่งต่างๆ ให้แก่เด็กได้อีกด้วย ซึ่งประไพ ประดิษฐ์สุทธาวร (2556) ได้กล่าวถึงทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ว่า ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำ กระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหา และความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผล กระทบต่อตนเองและผู้อื่น สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) ที่ได้กำหนดองค์ประกอบ ทักษะชีวิตที่สำคัญที่จะสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับ อนาคตไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้จักความถนัด ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง เข้าใจในความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับ เห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิต และมีความรับผิดชอบ
2. การวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่าง

สร้างสรรค์ หมายถึง การแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์ และประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุผลและข้อมูลที่ถูกต้อง รับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ อย่างสร้างสรรค์

3. การจัดการกับอารมณ์และความเครียด การจัดการกับอารมณ์และความเครียด หมายถึง ความเข้าใจ และรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์และความเครียด รู้วิธีผ่อนคลาย หลีกเลียงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดอารมณ์ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี

4. การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากาย เพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธภาพที่ดี สร้างความร่วมมือและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยจึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เด็กได้เกิดทักษะชีวิตที่ดีเพราะเมื่อเด็กได้รับประสบการณ์แล้วจะทำให้เกิดการเรียนรู้และเป็นการเรียนรู้ที่เด็กสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันของเขาได้ที่เป็นเช่นนี้เพราะ องค์การอนามัยโลก (WHO, 1993 อ้างอิงจาก ระพีพรรณ พัฒนาเวช, 2556) ได้สรุปถึงองค์ประกอบสำคัญของทักษะชีวิตไว้และถือเป็นหัวใจสำคัญในการดำรงชีวิต ดังนี้

1. ทักษะการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตได้อย่างมีระบบ

2. ทักษะการแก้ไขปัญหา (Problem Solving) เป็นความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างมีระบบ ไม่เกิดความเครียดทางร่างกายและจิตใจ

3. ทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) เป็นความสามารถในการคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์

4. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มรผลต่อการดำเนินชีวิต

5. ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective communication) เป็นความสามารถในการใช้คำพูดและท่าทางเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเองได้อย่างเหมาะสม

6. ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal relationship) เป็นความสามารถในการจัดสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน และสามารถรักษาสัมพันธภาพไว้ได้ยืนยาว

7. ทักษะการตระหนักรู้ในตน (Self-awareness) เป็นความสามารถในการค้นหา รู้จักและเข้าใจตนเอง เช่น รู้ข้อดี ข้อเสียของตนเอง รู้ความต้องการ และสิ่งที่ไม่ต้องการของตนเอง

8. ทักษะการเข้าใจผู้อื่น (Empathy) เป็นความสามารถในการเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล

9. ทักษะการจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotion) เป็น ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์โกรธ และความเศร้าโศก ที่ส่งผลต่อร่างกายและจิตใจได้อย่างเหมาะสม

10. ทักษะการจัดการกับความเครียด (Coping with stress) เป็นความสามารถในการรับรู้ถึงสาเหตุของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากการใช้นิทานเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยซึ่งนิทานที่ทำขึ้นมาเป็นนิทานดาวกระจายทำให้ครูใช้นิทานลำบากในการเล่า และเล่นนิทานเล็กน้อยไปทำให้เด็กด้านหลังไม่สามารถเห็นนิทานได้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำนิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตเด็กปฐมวัยไปทดลองใช้กับเด็กในช่วงอายุอื่น เช่น เด็กปฐมวัยอายุ 3-4 ปี , อายุ 4-5 ปี หรือนำไปปรับใช้กับระดับชั้นประถมศึกษา เป็นต้น
2. ควรมีการเปรียบเทียบผลการใช้นิทานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตเด็กปฐมวัยกับเด็กปฐมวัยที่มีบริบทแตกต่างกัน เช่น ขนาดของโรงเรียน วัฒนธรรม ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัยของครู

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น. (2550). *คู่มือแนวทางการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.
- เกริก ยืนพันธ์. (2543). *การเล่านิทาน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. *ทักษะทางสังคมใครว่าไม่สำคัญ*. เข้าถึงจาก http://www.kriengsak.com/components/content/print.php?id_content_category.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). *สรุปรายงานผลการประชุมสัมมนายุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคุรุสภาแห่งชาติ.
- ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์. (2543). *การเรียนรู้และฝึกปฏิบัติการวิจัยชั้นเรียน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ฉะเชิงเทรา: สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา.
- จิราพร ปันทอง. (2550). *ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานประกอบการเชิดหุ่นมือ* (ปริญญาบัตรการศึกษามหาบัณฑิต). ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จีระพันธุ์ พูลพัฒน์. (2556). *การพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บวร งามศิริอุดม. (2554). *ความหมายและความสำคัญของนิทาน*. เข้าถึงจาก <https://sites.google.com/site/phisan13bird/bthkhwm/khwam-hmay-laea-khwam-sakhay-khxng-nithan>.
- ประไพ ประดิษฐ์สุขถาวร. (2556). *สอนลูกให้มีทักษะชีวิต (Life Skills)*. เข้าถึงจาก [http://taamkru.com/th/สอนลูกให้มีทักษะชีวิต \(Life Skills\)](http://taamkru.com/th/สอนลูกให้มีทักษะชีวิต (Life Skills)).
- มหาวิทยาลัยพายัพ. (2551). *เทคนิคการเล่านิทาน*. เข้าถึงจาก <http://www.Courseware.payap.ac.th/docu/th402/2%20information/b5p1.html>.
- ระพีพรรณ พัฒนาเวช. (2556). *เด็กกับการพัฒนาทักษะชีวิต*. เข้าถึงจาก <http://www.taiwisdom.org/artclnchdev/lfskl/chddvpartcl04>.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *สร้างทักษะให้ผู้เรียนพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- วิเชียร เกษประทุม. (2548). *นิทานพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ: พ.ศ.พัฒนาพิมพ์.
- สมศักดิ์ ปริภูณะ. (2542). *นิทาน ความสำคัญและประโยชน์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. 2: 47 – 64. เข้าถึงจาก http://www.archs.bsru.ac.th/pdf_files/b_mayjun44.pdf.

สายทิพย์ บำบัดภัย. (2552). ผลของการเล่นิทานก่อนนอนโดยพ่อแม่ที่มีต่อพฤติกรรมจริยธรรมในเด็กปฐมวัย.

(วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). แผนการศึกษาชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559): ฉบับสรุป.

กรุงเทพฯ: พริกหวาน กราฟฟิก.

_____. (2554). แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตร
การศึกษาปฐมวัย 2560. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

Bee Helen. (1975). *Moral Development*. United States of America: The Developing Child London.

